

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1929"

Szerző: *Siklóssy László*Cím: *A Svábhegy hétfőn üli meg százéves jubileumát*Forrás: *Pesti Hírlap*

Bp.

(Hely)

1929. V. 22.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old.)

A Svábhegy hétfőn üli meg százéves jubileumát.

Sok ezer év előtt zajlott le a nagy geológiai forradalom, amely a svábhegy-jánoshegyi hegyhátat ideoakta Budapest karzatául, a föld felszínét összezaggatta és létrehozta mindazt a romantikát, amelyet a budai oldalon még megtalálunk. Mert sok mindent találunk még odaát a régmúltból, amely szemérmesen kezd visszahuzódni a *diadalmas modern világ előtt*. A Svábhegy ma már modernül kikészített *szép-asszony*. Dicsekedhetik a szépség legfontosabb alapjával: az *egészséggel*. Ezenkívül van mindene: szebbnél-szebb villái, sportintézményei, szanatóriuma, szállodája, autótutja és hozzá megfelelő mennyiségű autója, villamosított fogaskerekűje. A szépasszonyon mindmegannyi gyöngysor, pántlika és rouge.

Sokáig tart, amíg egy hegy eljut ideig! Most tudjuk meg, hogy száz év előtt kezdődött meg a Svábhegynek ez a modern pályafutása. Negyven év előtt, tehát hatvan éves korában látszott szükségesnek egy kis felfrissítés. Ekkor alakult meg a *Svábhegyi Egyesület*. Ennek segítségével lett a Svábhegy viruló százéves szépasszony. *Ezt a kettős jubileumot üli meg hétfőn a Svábhegyi Egyesület*, minden budapesti embernek és minden magyar embernek öröme, mert a Svábhegy sikere azt jelenti, hogy Budapest, ez a gyönyörű *köváros*, összeölelkezettlen óhajt élni hegyvidékével, amely a természet áldásait nyújtja a nagy malomban roskadó városlakóknak. *Ez a hegyvidék javítja meg a várost*, sőt a város jóhírét, mert fű, fa és levegő nélkül hiába járjuk mi az aszfaltot a hozánk tévedt idegennel.

Bizony száz éve annak, hogy dédapáink rájöttek arra, hogy a városba csak úgy lehet bejönni lakni, ha az ember *ki is mehet a városból*. Akkor kezdtek foglalkozni a Svábhegygel. Mi volt addig a Svábhegy? Hadszintérül kínálkozó hely. Erről az oldalról volt legkönnyebben megtámadható a Vár. Persze voltak nemzedékek, amelyek nem értek meg ilyen veszélyt. Ez időben itt vadásztak királyaink. Főképpen Mátyás király, akinek egybeszapott vadászterülete húzó-

dott innen Visegrádig. A két hatalmas királyi vár egyszersmind vadászkastélyokul is szolgált. A felkelő félhold idején még *Szulejman* szultán is vadászott itten.

Aztán elmúlt a török veszedelem. A Vár nyugati oldalán új városrész létesült: a *Krisztinaváros*. Ez volt a kapcsolat a Svábhegygel, amely tele lett *szőlővel*. Nem a legjobbal. A *Sashegyen*, de még *Óbudán* is jobbat termeltek. A városi polgár azonban, — hogy-hogyan nem — az összes felkinálkozó hegyek közt a *Svábhegyet szerette meg legjobban*. Egy kiválasztott hegyre ugyanis szükség volt. Aféleképpen esett ugyanis a dolog, mint ama társasággal, amelyről *Boccaccio* híres *Decameronjának* keretét vette. A középkori *Firenzéből* u. i. a dögvész elől menekültek az előkelők a hegyekbe, ahol a természet ölen, mesemondás közben várták, hogy véget érjenek a városi betegségek. Így függnek össze a svábhegyi települések is a Pestet dúló *kolerajárványokkal*. A hasonlat pedig még azért is jó, mert a Svábhegynek is akadt egy nagy mesemondója: *Jókai Mór*.

A Svábhegy száz évnél régebben nem is egyéb, mint *apró préházak egyeteme és svábok átjáró-utya*. Mert nem Budát a töröktől megmentő sváboktól nevezték el így ezt a hegyet, — akik mellékesen a töröknél kegyetlenebbül *pusztították el* ezt a várost — hanem azokról a svábokról, akik részint a környező községekben telepedtek le s innen a hegyháton át jártak a városba, részint itt a hegyen szereztek egy kis majorságot. *A harmincas években azonban egyszerre nagy híre lesz a Svábhegynek*. A poros *Városerdő* helyett ez lesz az igazi kirándulóhely. Meg kell kissé szenvedni érte, de a szenvedésnek meglesz a jutalma: *az egészség*.

Mátrai-Rothkrepf Gábor és *Garay János*, akik a harmincas évek divatlapjait szerkesztik, ideküldik barátait, *Petrichevich Horváth Lázár* pedig, a *Honderü* szerkesztője, ideoandul ki *angoljaival*. — Ez időben volt egy mindenki által dédelgetett kedves

kis színésznőnk, — sőt operaénekesnőnk — *Déryné Széppataky Róza*. Elkezdett betegeskedni. *Neer* budai főorvos ur nem ült le recepteket írni, hanem minden *hajnalban felhajszolta a Svábhegyre savót inni*. (Tudta a fizikus ur, hogy nem annyira a savó a fontos, mint a mozgás és a jó levegő.)

A Svábhegyen épített kastélyszerű villákat a nagytekintélyű *Ürményi-család*, akik az első úri telepeseknek tekinthetők. (Valószínűleg *Ürményi-kastély* volt a *Tündérlak* is, ez a legrégebb svábhegyi villa, melyet képpen mutatunk be.) A Svábhegyre járt ki nagyot gyalogolni *Wesselényi Miklós* és itt telepedett meg nyárára — a zugligeti oldalon — az Isten Szeméről nevezett vendéglőházban *Kossuth Lajos*. Innen hurcolták fogságra őt. Az ötvenes években *Trefort Ágost* figyelme is a Svábhegyre irányult. Ő több barátját irányította a Svábhegyre, elsősorban *Eötvös József* bárót, akinek emléke kitorolhatetlenül ott él a Svábhegy történetében.

Eötvös és *Jókai*. Ez az a két csillag, amely a Svábhegyre vonzotta a népet. *Eötvös* az egész komolyakat, *Jókai* a félkomolyakat és bohémeket. Mert az ötvenes évek Svábhegye alapjában véve bohém Svábhegy. Igaz, hogy a bohémek itt nyárspolgár szokásokat vettek fel. Ilyenek voltak a *Nemzeti Színház* híres művészei: *Benza Károly* és *Szigeti József*. Ezek itt lettek, — kartársaik nagy bámulatára — *földbirtokosokká és háziurakká*. Amikor aztán ünnepnapokon rájuk tört a kollega vendégsereg, *mókáktól lett hangos a határ*.

Ebben az időben érte el karrerje tetőpontját a Svábhegy szent fája: a *Normafa*. Ennek egy-kettőre oly nagy lett a híre, hogy még *Árpádot* is itt pihentették meg; azt meg éppenséggel nem volt szabad kététségbevonni, hogy *Mátyás király összes szerelmi kalandjai itt zajlottak le*. Annyi mindent tudtak a *Normafáról*, hogy kettőről megfeledeztek. Az első az volt, hogy ki énekelte el a fa alatt először a *Norma* opera *Casta Diva* áriáját. Csak nagy apparátussal sikerült kikutatni, hogy ez *Benza Ida*, — később a híres hősszerelmes *Nagy Imre* felesége — volt a tettes. A másik körülmény, amiről az egykoruak megfeledeztek, az volt, hogy bár a *Normafa* máris közkinceszámába ment, az a terület, amelyen áll, *valakié*. Valamikor a *Lánchidépítő* báró *Sinaé* volt, később *Sigray Pálé* lett. *Sigray* fogta magát és — borzalom! — elkerítette. Erre 1888-ban kitört a *Normafaháború* avagy *Normafajáradalom*. Az egykoru *Pesti Hírlap* hasábos tudósításokhozott erről a háborúról, amely

egyfelől a helyszínen folyt le, másfelől a városházán. Ez időben nagyon haragudtak Sigray Pálra, aki pedig igen derék ember volt, végre azonban megbékéltek vele. A város, igen helyesen, megvásárolta és a kirándulók rendelkezésére bocsátotta a Normafa környékét, amely manap is kedves *téli-nyári kirándulóhelye a fővárosiaknak.*

Ez időben már megindult a Svábhegy modernizálódása. Vízet kapott a Svábhegy. Nagy dolog volt ez. Busultak is a *szamarak*, akik kikoptak a vízfordás dicsőségéből. No meg létesült a *Fogaskerekű*, amelyről *Tóth Kálmán* sietett megírni *Bolond Miskájában*, hogy az *fütyöt fog hányni az egész világnak.* Mondják, ezt *cselekszi*, saját *elektrifikált* alakjával is.

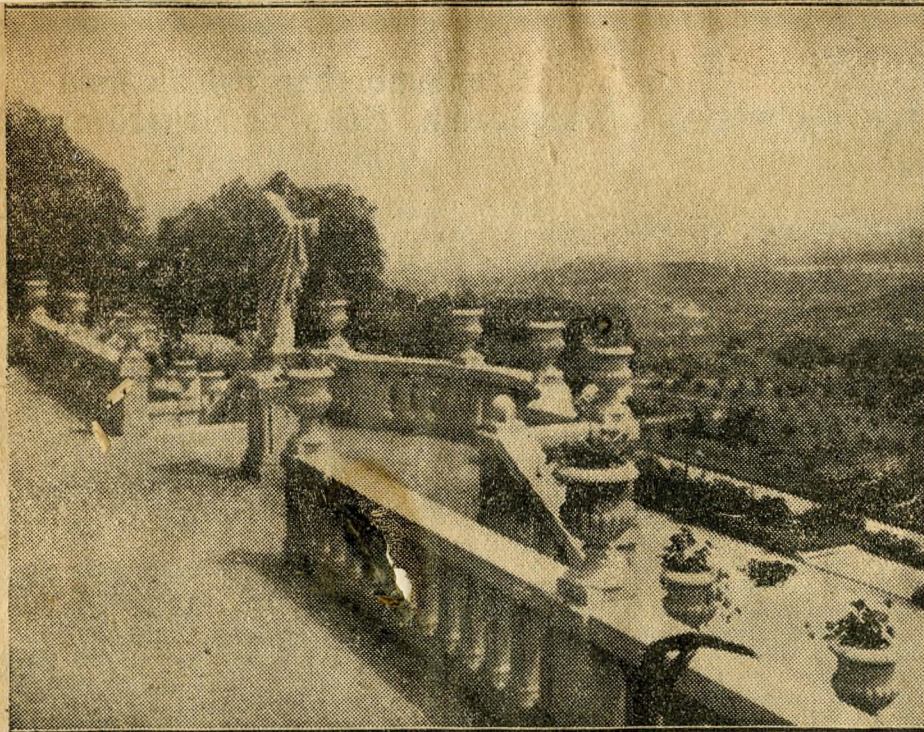
A rendszeres haladás azonban a *Svábhegyi Egyesületnek* negyven év előtt való megalakulásával kezdődik. *Mérő János* kezdeményezte ezt az egyesületet, amely kezdetben a *Budapesti Heggyvidéki Turista Egylet* nevet viselte. *Mérő* volt a *svábhegyi polgármester.* Ekkor kezdte a Svábhegy megszokni,

hogy egy atyai kez orkodik felette. Méltó utóda lett *Glück Frigyes*, aki gondoskodását a Svábhegy folytatását képező *Jánoshegyre* is kiterjesztette. Az ő érdeme, a jánoshegyi *Erzsébet-kilátónak*, Budapest e ragyogó diadémjának létesülése. Az *Erzsébet-kilátónak*, mint hegykoszoruzó monumentális épületnek, szép párja az *Isten Szeretet Leányai Rendháza*, melynek egy részletét képen mutatjuk be.

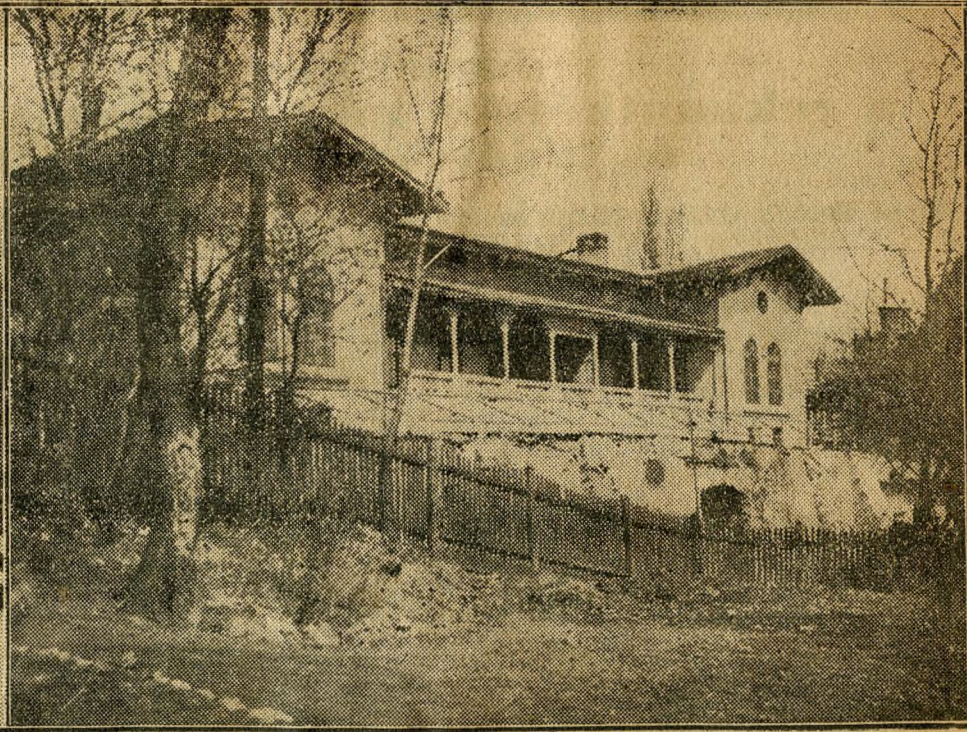
A háború s az azt követő nyomorúság a Svábhegyet is megviselte. Ugy látszott, hogy visszasüllyed ősi gondozatlan mivoltába, abba, amelynek csak a romantika és a mindent elpusztító felhőszakadások adnak érdekességét. Ezt a dekadenciát *Bódy Tivadar* akadályozta meg, aki néhány év alatt a Svábhegyet nemzetközi értelemben vett modern nyarlóhellyé és gyógyhellyé varázsolta.

Ezt a kettős ünnepet, — a svábhegyi polgári telepedés százéves és a Svábhegyi egyesület negyvenéves évfordulóját — üli meg hétfőn a Svábhegy.

Siklóssy László.

Az Isteni Szeretet Leányai Rendháza kertje a Széchenyi-hegyen.

A Tündérlak, egy száz év előtti svábhegyi villa.